

Willem van Gogh - Fotografie: Van Gogh Museum

'Zijn legacy inspireert miljoenen mensen'

Ambassadeur Willem Van Gogh over het kunstenaarschap van Vincent van Gogh

Door: Bert Koopman

11-09-2025

Cultuur Interview

Corporate foundations en familiestichtingen staan 17 september centraal tijdens het Corporate Power Congres 2025. Een bijzonder programmaonderdeel betreft het Van Gogh Museum. Hoofd development Stijn Wopereis vertelt een persoonlijk verhaal vol twijfel, tegenslag, trots en triomf over de ondernemende familie achter dit museum. Als voorproefje een gesprek met Willem van Gogh, achterkleinzoon van Theo van Gogh – de broer van Vincent Van Gogh.

Het gesprek vindt plaats in Amsterdam Zuid. Voormalig advocaat Willem van Gogh – een aimabele zeventiger – is *advisor tot the board* bij het museum. Zijn grootvader – zoon van Vincents broer Theo van Gogh – erfde de hele collectie van de schilder/tekenaar bestaande uit tweehonderd schilderijen en vijfhonderd tekeningen. Kleinzoen Willem van Gogh groeide op te midden van iconisch werken als *Zonnebloemen* (1889) en *Amandelbloesem* (1890).

Hoe geeft u het verhaal van het museum reliëf en contour?

Willem van Gogh: ‘Zonder zijn vier jaar jongere broer Theo zou er geen kunstenaar Vincent van Gogh zijn geweest, iemand die duizend schilderijen maakte. De helft daarvan ging als tegenprestatie voor diens ongekende toewijding naar Theo. Beide broers verzamelden de avant-garde van hun tijd. Theo kon als kunsthandelaar in Parijs het scherpe oog van Vincent goed gebruiken voor het onderscheiden van kwaliteit. Vincent en Theo overleden als dertigers.’

‘Theo’s weduwe, Jo van Gogh – Bonger, bleef achter met hun éénjarig zoontje, vernoemd naar zijn geliefde oom de schilder. En met de collectie. Vincent van Gogh heeft als kunstenaar een korte loopbaan gehad, tekort om bekend te worden bij een groot publiek. Jo en Theo waren echter van mening dat Vincent een belangrijk kunstenaar was. Hij had bij leven nog maar één werk verkocht. Jo stelde zich ten doel om het oeuvre van Vincent te promoten.’

Jo zette een marketingstrategie op, een woord dat destijds nog niet bestond. Ze organiseerde tentoonstellingen waar ze werken verkocht aan belangrijke verzamelaars en museumdirecteuren. Te beginnen in Nederland, maar ook in Duitsland, Frankrijk, Engeland, Spanje et cetera. Zo is de bekendheid van Vincent als een olievlek gegroeid. In tien jaar tijd was zijn oeuvre erkend door kunsthandelaren en liefhebbers. Een belangrijke impuls.

En verder?

‘Een andere stimulans is deze. Theo en Jo hadden slechts tweeënhalf jaar een relatie. Als jonge weduwe miste ze hem enorm. Uit nostalgie en melancholie is ze Vincents brieven gericht aan haar overleden man gaan lezen. Zij zag al snel in welke enorme betekenis deze brievencollectie heeft voor de kunstgeschiedenis. De brieven behoren tot de wereldliteratuur. Met als gevolg: er is geen kunstenaar van wie we zoveel weten als van Vincent van Gogh.’

‘Z’n eerste brieven dateren van voor het begin van zijn kunstenaarschap; zijn laatste brief van vijf dagen voor zijn dood. Daardoor kennen we al zijn reflecties bestemd voor de meest intieme persoon in zijn leven, zijn broer Theo. Zoals hoogleraar kunstgeschiedenis Jan Hulsker, grondlegger van het Van Gogh brievenonderzoek, heeft vastgesteld: de brievenverzameling van Vincent van Gogh is een document zonder gelijke in artistieke kwaliteit.’

‘Dankzij de brievenpublicatie is de betekenis van Vincent de combinatie van zijn werk en zijn leven. Interessant in dit verband is het museale project “*Ik ben Jo!*” dat nu loopt met steun van de gemeente Amsterdam. Dit project maakt niet alleen de werken van Vincent van Gogh, maar ook het verhaal erachter actueel en relevant. Deze presentatie toont de kracht en creativiteit van meer dan honderd Amsterdamse vrouwen geïnspireerd door het verhaal van Jo.’

Hoe is uw ambassadeursfunctie ontstaan, hoe geeft u er vorm aan?

‘Ik was aanvankelijk actief als advocaat. Een jaar of 25 terug werd ik door het museum gevraagd. Ik ben nu circa vijftien jaar *advisor to the board* met drie duidelijke rollen. Ten eerste – gezien de familierelatie – het uitdragen van het erfgoed, de geschiedenis van Vincent en Theo. Daarnaast heb ik een representatieve functie, denk aan ontvangsten in voorkomende gevallen, naast ontvangsten die de directie voor haar rekening neemt.’

‘Tachtig procent van mijn tijd gaat op aan het uitbreiden van ons internationale netwerk van kunstverzamelaars en -liefhebbers – een derde rol. De relatie met Japan is bijvoorbeeld heel sterk omdat Vincent diep door de Japanse kunst is beïnvloed. Er is daar veel belangstelling voor de tentoonstellingen van zijn werk. Ik focus op *donors*, de vermogende verzamelaars en kunstliefhebbers. We hebben bijvoorbeeld een *corporate circle* met circa vijftig leden.’

Hoe kan één Nederlandse kunstenaar over de hele wereld geliefd zijn?

‘Dat heeft diverse redenen. Ten eerste omdat zijn kunst zo sterk is. Zijn kunst gaat over alledaagse en algemene zaken: een slaapkamer, een keukenstoel, de stoel van zijn vriend Paul Gauguin. Het algemene is dat zijn werk gaat over troost. Dat zie je en voel je aan zijn kunst. Vincent heeft veel natuur afgebeeld. Thema’s waarin mensen over de hele wereld zich herkennen. Daarbij komt dat de sterke kleuren zijn werken heel toegankelijk maken.’

‘Het oeuvre betreft de cirkel van het leven. Denk aan *De zaaier* en *De Oogst*. Bij *Zonnebloemen* gaat het over bloemen die opengaan; bij *Amandelbloesem* over bloesem die open gaat; je ziet bloemen bloeien en uitdoven. Daarnaast is de rol van Jo van Gogh – Bonger als gezegd groot en invloedrijk geweest over de hele wereld. Vincent van Gogh is een universeel kunstenaar die veel mensen aanspreekt. Zijn levensverhaal is vervat in zijn gepubliceerde brieven.’

Bij bezoekers en connaisseurs is 'Amandelbloesem' bijzonder populair ...

‘Op 31 januari 1890 schreef Theo aan Vincent dat hij en zijn vrouw Jo een zoon hadden gekregen die ze de naam Vincent Willem zouden geven. Kort daarna maakte Vincent voor zijn neefje dit schilderij van bloeiende amandeltakken: één van de eerste tekenen van een nieuwe lente. Theo en Jo ontvingen het doek begin mei van dat jaar en hingen het op een ereplaats in hun appartement, boven de piano. Het is de best verkochte afbeelding in de museumwinkel.’

‘Vincent heeft zelf geschreven dat het misschien wel zijn mooiste schilderij is. Dat is wel heel bijzonder. Want zonder het te weten heeft hij het namelijk opgedragen aan ir. Vincent Willem van Gogh (1890 – 1978), mijn grootvader die in 1973 het van Goghmuseum heeft opgericht, samen met de staat der Nederland. Een museum dat inmiddels meer dan 57 mln bezoekers over de vloer heeft gehad.’

‘Op 31 januari 1890 schreef Theo aan Vincent dat hij en zijn vrouw Jo een zoon hadden gekregen die ze de naam Vincent Willem zouden geven. Kort daarna maakte Vincent voor zijn neefje dit schilderij van bloeiende amandeltakken: één van de eerste tekenen van een nieuwe lente. Theo en Jo ontvingen het doek begin mei van dat jaar en hingen het op een ereplaats in hun appartement, boven de piano. Het is de best verkochte afbeelding in de museumwinkel.’

‘Vincent heeft zelf geschreven dat het misschien wel zijn mooiste schilderij is. Dat is wel heel bijzonder. Want zonder het te weten heeft hij het namelijk opgedragen aan ir. Vincent Willem van Gogh (1890 – 1978), mijn grootvader die in 1973 het van Goghmuseum heeft opgericht, samen met de staat der Nederland. Een museum dat inmiddels meer dan 57 mln bezoekers over de vloer heeft gehad.’

Als familielid groeide u op tussen iconische werken?

‘De collectie was vóór de opening van het museum helemaal privé. Mijn grootvader, de ingenieur, had deze werken allemaal thuis, in de zitkamer. *Amandelbloesem* intrigeerde mij vooral wegens de kleur. De kleur turquoise kwam eigenlijk nergens voor. Het is een prachtige kleur, zeker in combinatie met die zachte bloesems. Daar keek ik heel vaak naar. Zo beleefde ik mijn historische sensatie.’

Het moet een voorrecht zijn om ambassadeur te zijn van een dergelijke legacy?

‘Dit is een verzameling van veelzijdige kunstenaar die wereldwijd bekend is. Je kunt aandacht besteden aan Vincents werk, de context ervan, de Japanse kunst, de mogelijkheden zijn eindeloos. Binnenkort opent een tentoonstelling over de bijzondere vriendschap tussen Vincent van Gogh en postbeampte Joseph Roulin en zijn gezin. Van Gogh maakte vele portretten van het gezin. Roulin woonde 300 meter van Vincent in Arles.’

Waar bent u trots op?

‘De kunst van Vincent van Gogh is nog steeds inspirerend voor veel mensen. Ook met het opzetten, samen met collega’s, van de geefkringen ben ik heel blij. Dat heeft het maatschappelijk draagvlak van het museum versterkt.’

Hoe zijn de geefkringen georganiseerd?

‘De Yellow House Circle (??? leden) is genoemd naar het schilderij *La maison jaune*, van Van Gogh. De helft van de leden van Nederlandse, de andere helft van buitenlandse afkomst. De bijdragen van deze *circle* komen ten goede aan verwervingen door het museum. De bijdragen van de Sunflower Circle (125 leden) gaan naar een tentoonstelling die zij zelf kiezen. De opbrengst van de Theo van Gogh Circle (twintig leden) gaat naar jonge wetenschappers, jonge curatoren, onderzoekers van ons museum. Ze dragen bij aan het educatief karakter.’

KADER

Een ondernemende familie:

De grootvader van ambassadeur Willem van Gogh – ir. Vincent van Gogh – besloot op 55-jarige leeftijd, na een geslaagde loopbaan als raadgevend ingenieur, zijn verdere leven grotendeels te wijden aan de nalatenschap. Hij organiseerde tentoonstellingen in Europa en de Verenigde Staten en gaf vele lezingen. In 1949 richtte hij de Vincent van Gogh Stichting op die de Van Gogh-collectie moest beheren en uitbreiden.

In 1960 richtte hij een nieuwe Vincent van Gogh Stichting op en twee jaar later droeg hij de nalatenschap over aan deze stichting. Vervolgens sloot hij een overeenkomst met de Nederlandse staat met als doel de verzameling toegankelijk te maken in een speciaal hiervoor te bouwen museum. Het Rijk zegde in ruil voor de collectie toe een museum te bouwen. Familieleden namen zitting in het stichtingsbestuur, samen met een vertegenwoordiger van de minister verantwoordelijk voor kunst en cultuur. In 1973 opende het Van Gogh Museum.

Referenties:

Lisa Smit en Hans Luijten (red.), catalogus *Kiezen voor Vincent. Van Familieverzameling tot Van Gogh Museum* (Amsterdam, Bussum 2023).

Zie ook: <https://vangoghmuseum.nl>